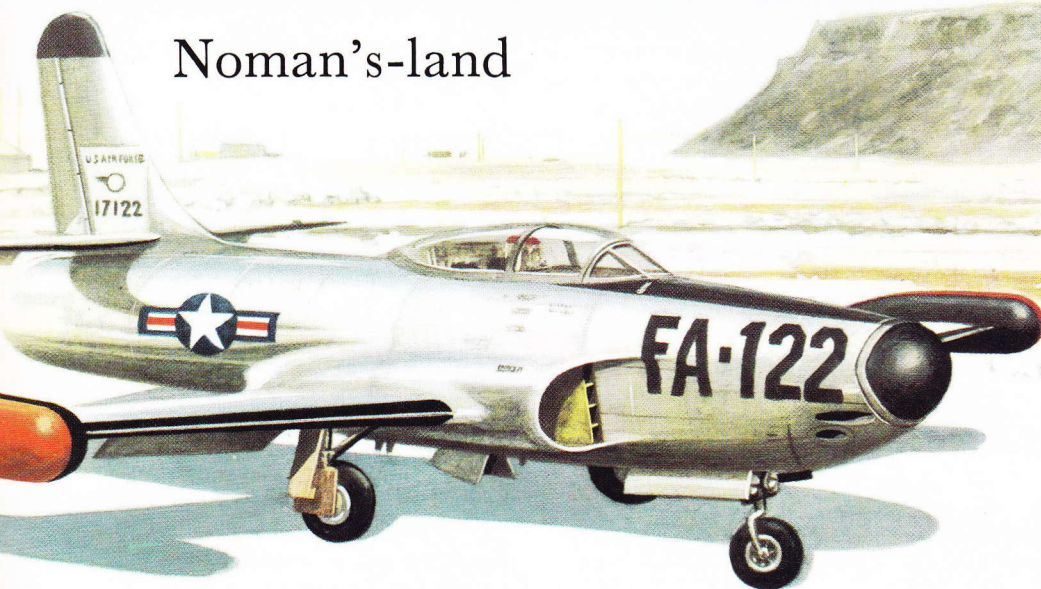

Noman's-land

vliegtuigbasis op Thule

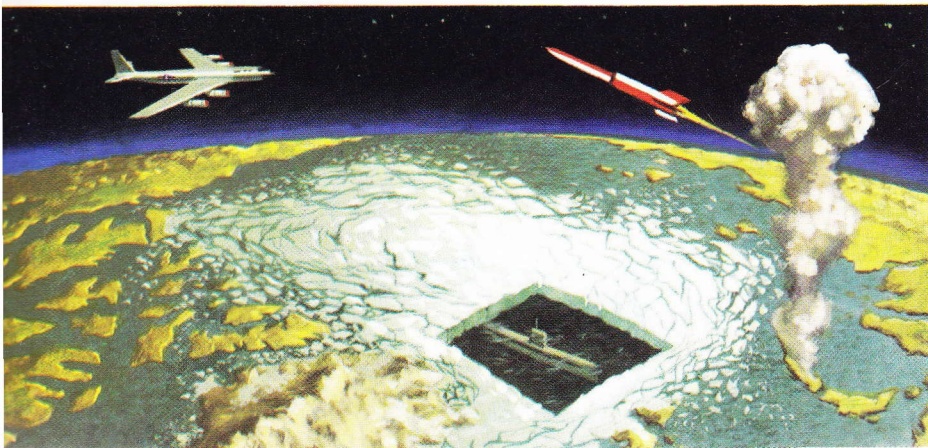
Alhoewel de Eskimo's het woord "oorlog" vóór de komst van de blanken niet kenden, heeft het noordpoolgebied, vooral na Wereldoorlog II, een bijzondere strategische betekenis gekregen. Het ijs is gebleven, samen met de verraderlijke blizzards en de onmenselijke temperaturen, maar de technische vooruitgang en de internationale betrekkingen hebben het belang van Arctica grondig gewijzigd.

De twee grote machten van deze tijd, de USA en de USSR weten, dat hun ijskoude neuzen elkaar bijna aanraken in de Beringstraat, die op haar smalste doorgang nog geen 100 km breed is! Reeds meer dan een eeuw geleden waren zij zich hiervan bewust en zij spannen zich in om het noordpoolgebied zo rationeel mogelijk te exploiteren.

Wat deze kleine wedloop toen reeds aan moeite en geld gevegd heeft, strekt eigenlijk de beide machten tot eer. Toen men echter, dank zij betrouwbare kaartprojecties tot de bevinding kwam, dat de kortste afstand tussen Amerika en Rusland over de pool loopt en niet over de Atlantische Oceaan, zoals men tot dan toe altijd gemeend had, begon het raderwerk van de militaire strategie zonder onderbreking en koortsig te werken. Vooral de Amerikanen bleken na 1945 zeer actief te zijn bij het oprichten van allerlei stations, al kunnen wij veronderstellen dat ook de Russen niet bij de pakken bleven zitten. De meest noordelijke Canadese eilanden en Noord-Groenland liggen dicht bij de noordpool dan bijvoorbeeld Spitsbergen, Novaya Zemlya en het eiland Frans Jozefland. Daar-

om kozen de Amerikanen en de Canadezen het Ellesmere Eiland uit, om in het meest noordelijke punt, waaraan zij de naam "Alert" gaven, weerkundige observatieposten op te richten. Alert (=luchtalarm) ligt binnen het bereik van de ijsbrekers, al is de doorvaart langsheen de Noordcanadese kust buitengewoon gevaarlijk wegens de duizenden ijsbergen, die dan meestal nog achter dikke mistbanken verscholen zitten.

De naam Alert wekt ongetwijfeld je argwaan: naast de waarnemings- en radiostations hebben de Amerikanen hier inderdaad de meest noordelijke landingsbaan voor oorlogsvliegtuigen aangelegd. Het aantal vliegtuigbases is trouwens in snel tempo aangegroeid. De post Isachsen op het Ellef Ringneseiland kan uitsluitend langs de lucht worden bereikt. We spraken je reeds over Thule in het noordwesten van Groenland gelegen. Hier legden de Amerikanen in 1946 hun eerste landingsbaan aan, alhoewel de eigenlijke basis pas in 1951 klaar kwam. Gebouwd op Deense bodem ligt Thule bijna op gelijke afstand van Washington en Moskou. Je kunt begrijpen welk een inspanning dit werk, door de Amerikanen "Operation Blue Jay"

genaamd, gekost heeft. 20 000 mensen hielpen het project uitvoeren, meer dan 12 000 ton materieel werd langs de lucht vervoerd.

Thule is voor de Amerikanen zowel defensief als offensief van het grootste belang. Daarom is Thule rijk aan radarinstallaties, jachtvliegtuigen, bommenwerpers en raketten... De Amerikanen bouwden er tevens een 360 m hoge metalen radiomast, terwijl de 5000 manschappen er ondergebracht zijn in comfortabele permanente gebouwen, waar zij zelfs over een bioscoop beschikken! Thule is trouwens een tussenlandingsstation geworden.

Het grootste Amerikaanse poolsucces kwam echter in 1958: we spraken je reeds over de sensationele tocht van de atoomduikboot "Nautilus". Hij werd in 1954 te water gelaten en vertrok op 23 juli 1958 uit Pearl Harbor voor een reis via de Beringstraat en de noordpool naar Engeland. De gezagvoerder was Commander W.R. Anderson. Op 1 augustus dook de Nautilus onder het ijs, op 3 augustus passeerde hij de noordpool terwijl de bemanning naar een film keek, op 5 augustus kwam het schip na een tocht van 3393 km weer boven water! Op 12 augustus bereikte de Nautilus de Britse haven Portland.

Volgens waarnemingen aan boord van de Nautilus gedaan, is de ijsskap 4 m dik met uitstulpingen van

17 m; terwijl de Noordelijke IJszee zelf in de nabijheid van de pool 4048 m diep is. Het belangrijkste gevolg van deze tocht was de verrassende toekomstmogelijkheid om de afstand tussen West-Europa en de gebieden in de Stille Oceaan aanzienlijk in te korten. Waar de traditionele route van Japan naar Londen via het Panamakanaal ongeveer 22 000 km bedraagt, biedt de tocht onder het poolijs een besparing van 9900 km! Enkele dagen na de ophefmakende tocht van de Nautilus deelde de Amerikaanse marine mee, dat een andere atoomduikboot, de "Skate", de tocht onder het noordpoolijs eveneens had gewaagd, maar nu in tegenovergestelde richting: de Skate was inderdaad ten oosten van Groenland vertrokken, voer onder de noordpool en keerde langs dezelfde weg naar Europa terug. De Skate was verscheidene malen aan de oppervlakte gekomen. Zo had men de gelegenheid gehad de drijvende Amerikaanse observatiepost, Station Alpha, 555 km ten zuiden van de pool, gade te slaan. Wat men met "drijvend" bedoelt? Welnu, in de periode 1946-1952 had de bemanning van een Amerikaans fotovliegtuig een merkwaardige vaststelling gedaan: zij ontdekte reusachtige, onbekende ijsvelden, die nadien weer uit het oog werden verloren. Deze ijseilanden zijn geen gewoon pakijjs, maar vertonen een opvallend glad en licht golvend oppervlak.

Na Wereldoorlog II is het noordpoolgebied van enorm strategisch belang geworden, dank zij de ontwikkeling van de wetenschap en de techniek, die erin slaagden de meeste klimatologische hinderpalen uit de weg te ruimen. De historische tocht van de Nautilus in 1958 heeft van Arctica niet alleen een militaire voorpost gemaakt, maar tevens een kruispunt van luchtwegen, waar alle volkeren elkaar kunnen ontmoeten.

Bovendien verplaatsen ze zich voortdurend en leggen ongeveer 2 km per dag af. De Amerikanen noemden deze ijsvelden T₁, T₂ en T₃. Op het kleinste, de T₃, vestigden zij een meteorologische en wetenschappelijke observatiepost, waarvoor het materieel en het personeel met een vliegtuig werden gedropt! Dat de Sowjets zich momenteel op een koortsige manier om het noordpoolgebied bekommeren, hoeft geen betoog, al beschikken wij in verband hiermee over minder gegevens. Toch weten wij, dat Russische ijssbrekers de noordoostelijke doorvaart verschillende maanden van het jaar open houden en ijs van 5 m dikte breken.

Het Hoge Noorden is voor hen testgebied bij uitstek voor kernwapens: in 1961 ontplofte boven Novaya Zemlya een bom van 58 megaton!..

atoomduikboot "Skate"